

Sammendrag:

Personvern og forbrukerrettigheter i transport – Nordisk seminar

I samarbeid med Transportøkonomisk institutt arrangerte Nordisk ministerråd et seminar om personvern og forbrukerrettigheter i transport i Oslo 15. november 2004. Seminaret kom i stand etter initiativ fra Temagruppen for intelligente transportsystemer under den nordiske embetsmannskomiteen for transport (NET). Seminaret er et ledd i temagruppas engasjement for bruk av informasjonsteknologi i transportsektoren og innføring av såkalte intelligente transportsystemer. Temagruppen har i denne forbindelse også drøftet implikasjoner for personvernet. Temagruppen tok derfor initiativ til et utredningsprosjekt om transporttelematikk og individ. Temagruppen arrangert også en konferanse i Oslo 24. - 25. september 2003 om intelligente transportsystemer, der ett av temaene var hensynet til personvern og forbrukerrettigheter. En av konklusjonene fra utredningen, som ble gjennomført av Cowi A/S, og fra seminaret i 2003 var at man på nordisk nivå burde arbeide videre med utvikling av handlingsregler eller retningslinjer for hvordan personvern og forbrukerrettigheter bedre kunne ivaretas når intelligente transportsystemer og andre informasjons- og kommunikasjonssystemer tas i bruk i transportsektoren. Dette ble temaet for det nordiske seminaret som ble arrangert i Oslo 15. november 2004.

Seminarets hovedkonklusjoner er:

- Personvernlovgivningen er generell og håndhevingen av den må i stor grad baseres på skjønn. Det er vanskelig for sektormyndigheter og andre aktører i transportsektoren å anvende prinsippene i personvernlovgivningen. Det er derfor behov for en veiledning for hvordan sektormyndighetene bedre kan bidra til at personvern og forbrukerrettigheter blir ivarettatt når informasjons- og kommunikasjonsteknologi og intelligente transportsystemer blir utviklet og satt i verk. Mer systematisk kunnskapsoverføring mellom transportformene og mellom de nordiske landene ble etterlyst. Luftfart og sjøtransport har tidlige erfaringer med behandling av personopplysninger og har måttet veie behovet for sikkerhet ("security") opp mot personvern. De andre har noe å lære fra disse transportformene.
- Det er ulike synspunkter på om det er nødvendig å utvikle egne handlingsregler eller retningslinjer for personvern i transportsektoren. Noen mener lovgivningen slik den er i dag er tilstrekkelig, mens andre mener transportsektoren kan ha nytte av klarere retningslinjer for hvordan personvern systematisk skal veies inn som et sentralt hensyn når ny teknologi utvikles og tas i bruk.

- utfordringene i transportsektoren er forskjellig. For eksempel er transportørene innen luftfart og persontransport til sjøs pålagt å behandle personopplysninger. Her vil utfordringen i større grad være hvilke opplysninger som skal behandles, hvordan de skal behandles og regler for sletting, retting og videre bruk av opplysningene. Disse transportformene er også i større grad internasjonalisert og må forholde seg til et internasjonalt regelverk.
- Etterlysningen av retningslinjer for personvern i transport er først og fremst grunnet i behovet for at personvernimplikasjoner mer systematisk veies inn i beslutningsprosessen. Dette kan sikres ved at man stiller krav om konsekvensutredninger når informasjonsteknologi eller intelligente transportsystemer utvikles og tas i bruk. De nordiske land og EU har lang erfaring med Impact Assessments på miljøområdet. I Canada er det pålagt å gjøre tilsvarende vurderinger for personvern, såkalt Privacy Impact Assessment (PIA). Kravet om konsekvensutredninger kan stilles til både offentlige og private aktører.
- Etter loven er det i alle de nordiske landene den behandlingsansvarlige som er pålagt å ivareta personvern hensynene. Dette taler for at det er dem som utvikler og tar systemene i bruk som også må foreta eventuelle konsekvensutredninger. Det er likevel behov for en klarere sentral ”policy” eller et politisk påtrykk for at dette skal skje.

Rapportens kapittel 1 gjengir plenumsinnledningene. Kapittel 2 oppsummerer resultatene fra gruppearbeidet og gjengir momenter fra diskusjonene i arbeidsgruppene og fra plenumsdiskusjonen. I kapittel 3 gir vi en oversikt over noen relevante publikasjoner, artikler og lenker. I kapittel 4 gjengis det bakgrunns materialet som ble sendt seminardeltakerne før seminaret. Kapitlet inneholder en drøfting av personvernbegrepet, eksempler på systemer innen transportsektoren som innebærer behandling av personopplysninger og anbefalingene fra tidligere utredninger (Nordisk ministerråd 2002 og Ravlum 2004) og anbefalingene fra Temagruppens seminar i Oslo i 2003.